

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 7.-8.

ROČNÍK XIV.

ČERVENEC - SRPEN 1933

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Plukovník gšt. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pohunek.

Podplukovník gšt. H y n e k Š t ě p á n s k ý:

K diskusi o nejnižší smíšené jednotce.

Jsem vděčen p. plk. gšt. Ingrovi za diskusi o výše uvedeném tématu, kterou zahájil svým příspěvkem, uveřejněným v dubnovém čísle Vojenských rozhledů. Je to nejlepší způsob, jak vyjasnit rozpory v nazírání a především jak vymýtit omyly, které snad při čtení mého původního článku mohly vzniknouti. A tu řeknu hned s počátku, že mám skutečně dojem, že se autor příspěvku domnívá, jako by jedním z důvodů navrhované nové organisace divise byly c h y b y, kterých se štáby při redakci rozkazů dopouštějí. To by byl omyl! Zmínil jsem se sice v posledním odstavci na str. 1202 (326) o těchto chybách, hned jsem však zdůraznil, že je nemám na mysli, poněvadž je lze výcvikem odstraniti. Účelem mého článku bylo zkoumati příčiny těžkopádnosti naší nejnižší smíšené armádní jednotky, upozorniti na jejich následky a pokusiti se o návrh, jak by se daly po organizační stránce odstraniti.

Autor příspěvku sice uznává, že naše nynější smíšená jednotka je těžkopádná, nesouhlasí však s důvody mnou uváděnými o nevýhodách staré a přednostech nové organisace.

Především nevidí těžkopádnost naší divise v smyslu taktickém, nýbrž po stránce operativní a strategické. To jsou ovšem dva různé pojmy. Čím se vyjadřuje pohyblivost anebo těžkopádnost určité jednotky vůbec? Jednak její rychlostí za pohybu samého, ať již za pochodu (přemístování) nebo za bojového manévru a boje, jednak rychlostí, s jakou může býti v pohyb uvedena, zasazena a za boje řízena. Pohyblivost operativní a dokonce strategická závisí především a hlavně na rychlosti za přemístování, t. j. na schopnosti rychlých a dalekých přesunů. V dnešní době stačí tu jediné slovo: motorisace. O této pohyblivosti jsem se také v mém článku zmínil v posledním odstavci na str. 1201 (325), dále jsem se jí však nezabýval. Důvody jsou nasnadě. Za našich poměrů hospodářských (peníze) a přírodních (nafta), nemluvě ani o zeměpisných (terén a komunikace), není možné pomýšleti na motorisaci celé armády neb alespoň její převážné části. Zůstane proto zvýšení strategické pohyblivosti nutně omezeno jen na menší počet našich vyšších jednotek. I když neupírám, že i tato omezená část může přispěti k zvýšení pohyblivosti armády, přece

jen rozhodující vliv na její celkovou rychlost v pohybu a v manévru bude mít pohyblivost jejího jádra a tím je a zůstane převážná část našich pěších divísí. Proto jsem se zabýval vědomě a úmyslně jen jejich taktickou pohyblivostí, jak ji autor příspěvku nazývá.

Při posouzení této pohyblivosti, resp. těžkopádnosti pomíjí tedy prvek rychlosti pohybu samého, neboť ten je stejný u divise dnešní jako u divise navrhované, a zbývá uvažovat o rychlosti, s jakou může být pěší divise v pohyb uvedena nebo za bojového manévru a boje řízena. Pan plk. gšt. Ingr není přesvědčen o tom, že by navrhovaná organizace mohla mít vliv na zvýšení této rychlosti. Pokud jde o obšírnost rozkazů tvrdí, že její příčina není v organizaci, jako spíše v chybách výcviku. Pokud pak závisí na organizaci, nebyla by prý návrhem ani v nejmenším odstraněna. Jako důkaz uvádí, že na př. za útoku by i velitel nové divise musil dáti stejně obšírná nařízení pro dělostřeleckou přípravu a pro součinnost dělostřelectva přímé podpory a všeobecné činnosti. Naproti tomu soudím, že právě navrhovaná nová organizace je velmi schopná, aby zvýšila onu rychlost a tím zmenšila jinak uznávanou těžkopádnost dnešní divise. V uvedeném příkladě (útok) zůstane ovšem i rozkaz velitele nové divise stejně obšírný, pokud jde o dělostřeleckou přípravu, letectvo, ženijní vojsko a p., bude však kratší v odstavcích věnovaných dělostřelectvu přímé podpory (vždyť nejde jen o přípravu, nýbrž a hlavně o další útok), službě intendantů, zdravotnické a zbrojní (pohyb proviantních trénů, zřízení DO. a výdeje). Není to sice mnoho, ale vždyť to není jediná úspora, neboť zrušení jednoho velitelského odřadu mezi velitelem divise a vykonavateli, t. j. prapory, oddílů a p. (viz můj článek, předposlední odstavec na str. 1206 [330]) znamená další a důležitý časový náskok. O této okolnosti se autor příspěvku k diskusi nezmínil, ač jistě padá na váhu. A konečně pominul autor úplně mlčením úvahy a důvody, které jsem podrobně probíral v svém článku a které chci nyní v krátkosti shrnout pod pojem prostorového maxima. Těžkopádnost, resp. pohyblivost určité jednotky se zračí, jak jsme již svrchu řekli, také v snadnosti a rychlosti, s jakou reaguje na změny situace za bojového manévru a boje. Jest přece nejvyšší důležité, aby těchto změn, které rychle nastanou a nemají dlouhého trvání, bylo okamžitě a účelně využito velitelem, který společně řídí nebo-li centralisuje akci hlavních zbraní, tedy velitelem nejnižší smíšené jednotky. Uvažme nyní to, co jsem v původním článku napsal o prostorovém maximu, srovnáme o b y č e j n o u šířku fronty naší divise s malou přehledností terénu, jak se jeví právě v krajinách, v kterých asi budou naše divise většinou a zvláště s počátku manévrovat i bojovat, a nebude, myslím, sporu o tom, že reakce na dotčený, rychle se měnící vývoj situace je u dnešní naší divise najisto zdoluhavější než u navrhované smíšené brigády, jejíž velitel, jsa v přímém kontaktu jak s prapory, tak i se svým dělostřelectvem (organickým i posilovým), může mnohem rychleji a také účelněji zasáhnouti.

Není tedy obšírnost rozkazů dnešní divise jedinou nebo snad hlavní příčinou její těžkopádnosti, nýbrž jsou to všechny tři prvky, o kterých jsem se v předchozím odstavci zmínil a z nichž obšírnost rozkazů má význam poměrně nejmenší. Snad toto vysvětlení zmírní rozpor v nazírání na důvody, kterými chci přesvědčit o značném vlivu vhodné organizace na pohyblivost armády. Je přece zřejmé, že se pružnost a rychlost smíšené brigády přenesou do pohyblivosti i na celek divise a tím také na armádu.

Autor příspěvku k diskusi namítá, že tohoto cíle lze dosáhnouti i za dnešní organisace, neboť nic nebrání veliteli divise, vytvořiti samostatné smíšené skupiny, k čemuž má dokonce výhodnější podmínky, disponuje větším velitelským aparátem (2 velitelé pěších brigád a 4 velitelé pěších pluků). K tomu odpovídám, že rychlost v disponování a soulad práce mezi jednotlivými složkami není a nemůže býti v podobných dočasných, jen ad hoc utvořených skupinách taková jako u smíšených, pevně a trvale organisovaných jednotek, v kterých to přece „hraje“ docela jinak. Také počet velitelských aparátů není tak rozhodující jako spíše jejich kvalita. Nejde zde o velitele brigád, jejichž hodnota je v tom i v onom případě stejná, ale o jejich vybavení hodnotnými velitelskými prostředky, především štáby. Dnešní štáby pěších brigád nemohou v takové úloze s úplným zdarem obstáti.

Ze centralisace přímo souvisí s organisací, ukázal jsem v historickém vývoji nejnižší smíšené armádní jednotky, která přece k tomu cíli byla utvořena. Ať to byla armáda z poloviny XVIII. století nebo později sbor a na konec divise, vždy šlo o sloučení různých zbraní, jejichž společný velitel je sám jednotně nasazoval a řídil, tedy centralisoval. Je-li dnes touto nejnižší jednotkou stále ještě divise, je naprosto pochopitelné, že její velitel ve většině případů centralisuje. To není však jeho chybou, nýbrž vlivem organisace. Souhlasím úplně s vysloveným názorem, že příčinou širokých front, které obyčejně divisi dáváme, není tak početnost jejich sil, jako spíše nutnost přizpůsobiti se tlaku poměrů. Netvrdil jsem opak. Právě skutečnost, že v našich poměrech jsme nuceni dávat divisi úseky, jejichž šířka v srovnání s přehledností terénu v krajinách, které hlavně třeba bráti v úvahu, nedovoluje veliteli divise, aby vše rychle ovládl, je jedním z důvodů těžkopádnosti a vyžaduje nápravy, a to hlavně v organisacním směru úplně tak, jak se to srovnává s historickým vývojem. Rozvoj spojovací techniky zde nic nepomůže, jak jsem ostatně podotkl již v pojednání o prostorovém maximu.

Tak se tedy mají věci již dnes, a to ve většině případů, tedy ne jen tehdy, kdy fronta divise je dlouhá 10 a více km. Této většině se má organisace přizpůsobiti. Budou-li někdy poměry zvláště výhodné (úzká fronta, přehledný, snadno ovladatelný terén), nebrání navrhovaná organisace nikterak veliteli divise určitou akci pevně centralisovati.

Že pokrokem techniky zvyšovanou účinností a mohutností starých a zavedením nových bojových prostředků poroste i schopnost určité jednotky vyplniti do šířky a do hloubky vždy větší prostor, o tom se přece nedá pochybovati. Stačí srovnati prostor armádního sboru za bojů z r. 1870 a za období pohybu ve světové válce. A tento pokrok bude i nadále pokračovati a tím v budoucnosti ne příliš daleké růsti prostor, který bude moci divise vyplniti. Zavedením smíšené brigády jako nejnižší armádní jednotky se má veliteli divise umožniti, aby mohl takto zvětšený prostor ovládnouti, ovšem již jako velitel vyššího řádu. Zákon o prostorovém maximu se týká výhradně velitele nejnižší smíšené jednotky.

V diskusi bylo dále vytčeno, že navrhovaná smíšená brigáda není způsobilá řešiti samostatně větší taktickou úlohu, že není soběstačná a je silně závislá na divisi. Velikost taktické úlohy a soběstačnost jsou pojmy relativní. Která jednotka je vůbec soběstačná a nezávislá? Jest jí snad divise? Přece nikoliv. Je jasné, že čím nižší jest jednotka, tím omezenější jest její cíl a úkol, tím kratší soběstačnost. Organisací smíšené brigády

při dnešním stavu výzbroje se nezvýší schopnost divise dosáhnouti hlubších cílů nebo zaujmouti větší prostory, nýbrž umožní se jejímu veliteli daný prostor a prostředky snáze a rychleji ovládnouti a tím učiniti divisi pohyblivější. Tedy zvýšení pohyblivosti bylo a je hlavním důvodem a účelem mého návrhu.

Po této stránce jde, zdá se mi, o nedorozumění, z něhož se pramení rozpory, které jsou předmětem diskuse. O tom svědčí i závěr příspěvku, že srovná-li se bojová samostatnost a taktické možnosti nové brigády a staré divise, je brigáda ještě těžkopádnější. V čem záleží těžkopádnost, resp. pohyblivost, jsme řekli již na počátku, ta nemá s taktickými možnostmi nic společného. Ale to je věc vedlejší. V svém článku jsem přece ani zdaleka nenastínil, že by snad nová brigáda měla nebo mohla nahraditi starou divisi. Nikoliv, divise zůstane se svými taktickými možnostmi a se svou bojovou samostatností, smíšené brigády v jejím rámci mají ji učiniti pohyblivější a tím její taktické možnosti v praxi usnadniti.

Pokud jde o snažší tvoření záloh armády (ne snad strategických záloh HVOA., mluvil jsem výslovně o armádě s menším počtem v. j. na široké frontě!), není vlastně rozporů žádných. Samo sebou je lépe, může-li se dáti do zálohy celá divise, ale jsou přece případy — a o těch jsem mluvil — kdy to nebude možné. Potom je přece mnohem lepším východiskem z nouze, míti v záloze organickou smíšenou brigádu, která vždy ještě je mnohem soběstačnější takticky i materiálně než jednotlivé prapory, někdy i od různých divisí. Ostatně nebyl tento důvod hlavní pro návrh na organisaci nové nejnižší smíšené jednotky, uvedl jsem jej jen jako další výhodu.

V závěru svého příspěvku k diskusi soudí i autor, že bude třeba určitých organizačních změn. Řešení jsou prý různá, bohužel neudává, jaké řešení by bylo účelnější, takže je těžko k němu zaujmouti stanovisko. Požaduje jen, aby základní smíšená jednotka byla při dobré ovládatelnosti takticky i materiálně soběstačná pro řešení normálních úkolů a aby při tom zachovala strategickou pohyblivost. Co je to normální úkol? To je pojem mlhavý, poněvadž je relativní. Od smíšené brigády za dnešního stavu techniky a výzbroje nemůžeme žádati totéž co od divise a není toho ani třeba. Je-li taktická možnost takové brigády dnes ještě v poměru k divisi omezená, nebude rozdíl ten v dohledné budoucnosti již tak velký, neboť rozvoj techniky pokračuje stále a vojsková tělesa i brigáda bude vybavena jednak zlepšenými, jednak novými bojovými prostředky. Materiálně pak rovněž není značného rozdílu v soběstačnosti (počet střeliva týž jako v rámci divise, počet zásob intendantních menší jen o kombinovanou dávku, v službě zdravotnické nahrazuje BO. úplně dnešní DO.).

A pokud jde o značné zvýšení strategické pohyblivosti většiny našich v. j., nesmíme si za daných poměrů činiti marné iluze, jak jsem se zmínil na počátku této odpovědi. Ostatně netrvám na podrobnostech organisace smíšené brigády, jak jsem je navrhl. Šlo mi jen o zvýšení pohyblivosti naší armády a nejúčinnějším prostředkem k tomu se mi v mezích našich poměrů a možností zdá býti přechod od divise k nové, a to k nižší základní armádní jednotce.